

RECENZIE

Dobrecov, N. I. — Sobolev, V. S. — Chlestov, V. V.: **Faciji regionálneho metamorfizmu umerenných davlenij**. Moskva, Izd. Mir 1972. 288 s.

Nakladateľstvo Mir v ostatných rokoch vydáva už tretiu základnú prácu sovietskych autorov venovanú metamorfizmu. Prvá bola monografia Faciji metamorfizmu (N. D. Dobrecov et al. 1970), potom kniha V. V. Reverdat-ta (1970) Faciji kontaktného metamorfizmu. Zatiaľ poslednou v tejto sérii je recenzovaná publikácia kolektívu autorov. Z rozdelenia metamorfických facií na tri skupiny podľa uplatnenia sa tlaku však vychádza, že v budúcnosti možno očakávať aj prácu s problematikou vysokotlakového (glaukofanového) metamorfizmu.

Monografia kolektívu autorov je rozdelená na 7 kapitol, pričom nie všetky paragrafy v rámci jednej kapitoly sú z pera toho istého autora. V rámci kapitoly sa dodržiava tento postup: 1. história problematiky danej fácie a jej vymedzenie, 2. charakteristika chemického zloženia a fyzikálnych vlastností minerálov fácie, 3. minerálne asociácie a subfácie, 4. termodynamické podmienky vzniku minerálnych asociácií.

Kapitola I sa zaoberá faciami dvojpyroxénových rúl (granulitová fácia). Autori okrem nového názvu fácie urobili aj jej definíciu. Na rozdiel od pôvodnej definície P. Eskola (1939) do tejto fácie zahrnuli len horniny bez disténu, pre ktorého vznik je nevyhnutný extrémne vysoký tlak. Horniny s týmto minerálom zaradili do eklogitovej fácie. Pre novodefinovanú faciú dvojpyroxénových rúl je charakteristická prítomnosť silimanitu. Samostatná časť kapitoly je venovaná problematike charnockitov.

V kapitole II sa podáva minerálno-petrografická charakteristika niektorých oblastí výskytu hornín danej fácie.

III. kapitola rozoberá problematiku amfibolitovej fácie (fácie bioticko-amfibolických rúl). Podľa autorov sú pre amfibolitovú faciú metamorfizmu charakteristické najmä tieto znaky: a) častý výskyt migmatitov, pričom metatekt predstavuje produkt selektívneho tavenia v období progresívneho metamorfizmu, b) obyčajný amfibol je prevláda-

júcim tmavým minerálom hornín vhodného chemického zloženia, c) v metapelitoch chýba muskovit a staurolit, pričom je však charakteristická prítomnosť silimanitu, a to najčastejšie spolu s biotitom a granátom.

Dalšia kapitola patrí problematike epidoticko-amfibolitovej fácie (fácia muskoviticko-staurolitových svorov). Charakteristická pre ňu je prítomnosť amfibolov s vyšším obsahom Al, znížená bazicitá plagioklasov a chýbanie chloritu. V kapitole V je prehľad najdôležitejších oblastí výskytu metamorfovaných komplexov andaluzito-staurolitového typu. Pri zaradení tejto kapitoly vychádzali autori zo zistenia, že horniny amfibolitovej fácie vystupujú v plošne rozsiahlych územiach, zatiaľ čo horniny epidoticko-amfibolitovej fácie majú podstatne menšie plošné rozšírenie. Ich časté postupné prechody a zhodný tektonický plán je predpokladom pre ich spoločné uvedenie v rámci jednej kapitoly. V tejto kapitole je zhrnutá problematika zonálnych metamorfovaných komplexov, pričom metamorfizmus je v podstate barovianskeho typu.

Posledná (VII.) kapitola je venovaná: a) zeolitovej facií, b) regionálnej epigenéze, c) metasomatickým premenám, d) spilitom. Z uvedeného je zrejmé, že autori do nej zahrnuli niektoré procesy, ktoré v monografiách podobného typu chýbajú, resp. sa im venuje okrajová pozornosť.

Kniha obsahuje 861 citácií, 16 tabuliek a 57 obrázkov v texte. Z absolútnej prevahy ruských a anglických citácií je zároveň zrejмый celosvetový trend publikovať práce v týchto jazykoch. Zistenie, že problematike územia ČSSR je venovaná len zmienka o granulitoch moldanubika (s. 59), opätovne nastoľuje požiadavku publikovať najdôležitejšie výsledky v zahraničných periodikách.

Pretože problematika obsiahnutá v knihe kolektívu autorov úzko súvisí s otázkami západokarpatských metamorfovaných komplexov kryštalinika, paleozoika i mezozoika, mala by sa recenzovaná kniha stať jednou z príručiek širokého okruhu geológov i petrográfov. Toto odporúčanie uvádzame i napriek tomu, že učenie o metamorfizme a metamorfovaných faciách v budúcnosti zrejme dospeje k ďalším pohľadom na problematiku i k ďalšiemu vývoju.

D. Hovorka